

Державна архівна служба України

Миколаївська обласна державна
адміністрація

Державний архів
Миколаївської області

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РАДИ

17.04.2015 № 4

м.Миколаїв

Голова – Левченко Л.Л.

Секретар – Мельник М.О.

Присутні члени науково-методичної ради: Колесник Н.А., Климова Л.С., Пікуль Г.Б., Серединський О.В., Чернова С.П., Тригуб О.П., Котляр І.В., Сидоренко А.І.

Порядок денний:

1. Розгляд та обговорення тексту другої телепередачі «Жінки на війні».
Доповідає: Мельник М.О.
2. Розгляд та обговорення тексту радіопередачі «Насильне вивезення громадян Миколаївщини на примусові роботи до країн Західної Європи під час нацистської окупації».
Доповідає: Мельник М.О.
3. Розгляд та затвердження експозиційного плану документальної он-лайнної виставки «До 115-річчя створення Миколаївського імператорського музичного училища (нині Миколаївське державне вище музичне училище)».
Доповідає: Мельник М.О.
4. Розгляд та обговорення тексту публікації «З історії діяльності правління Новобузького просвітницького товариства».
Доповідає: Мельник М.О.
5. Розгляд та затвердження експозиційного плану фотодокументальної он-лайнної виставки «З історії театрального мистецтва у м. Миколаїв (до 165-ї річниці створення першого театру у місті)».
Доповідає: Мельник М.О.

1. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що на прохання Миколаївської обласної державної телерадіокомпанії у рамках заходів, присвячених 70-ї річниці Перемоги, підготовлено текст другої телепередачі «Жінки на війні».

Текст телепередачі додається.

ВИСТУПИЛИ:

Котляр Ю.В. – завідувач кафедри історії України Чорноморського університету ім. Петра Могили, д.і.н.

Виступаючий зазначив, що у тексті телепередачі викладено відомості про жінок, котрі були учасницями підпільних груп М.І.Тайожного (група медиків) та І.Г.Шапошнікова, лікарів та медсестер евакошпиталю 1748, жінок, котрі проживали до і під час окупації у сільській місцевості та відновлювали господарство після звільнення населених пунктів області, жінок, вшанованих на Алеї праведників у меморіальному музеї Яд Вашем, а також про встановлення державних нагород багатодітним матерям.

Влітку 1943 року лікарем М.І.Тайожним було створено підпільну групу у м. Миколаїв, котра проводила велику роботу зі звільнення жителів від відбуття трудової повинності, вивезення на примусові роботи до країн Західної Європи, з переховування військовополонених, звільнених з таборів. Членами групи було підготовлено 6 ям-сховищ, де могли переховуватись 70 осіб. Учасники групи, котрі працювали у лікарнях, діставали паспорти померлих, чисті бланки та відтиски печаток військових частин. На початку 1944 року група почала масову видачу актів про інвалідність та фальшивих довідок з біржі праці.

Наприкінці 1943 року – на початку 1944 року діяла група І.Г.Шапошнікова, до складу котрої входили кілька жінок, які записалися до «хіві» (Hilfswillige, добровільні помічники вермахту), а також військовополонена І.Мартемьянова, фельдшер, котра працювала операційною медсестрою у табірному шпиталі. Вона підбирала найбільш цінних і гідних полонених для виведення з табору. Таким чином група звільнила майже 100 військових.

О.П.Фалько, миколаївська домогосподарка, переховувала в себе на квартирі підпільника Зашука П. Робітниця радгоспу ім. Шевченка Жовтневого району М.М.Семешина перебувала у підпільній групі Морозова, забезпечувала зв'язок між групами у с. Чернобаївка Херсонської області та у радгоспі. Г.Сивачук була членом у Тридубській підпільній групі Кривоозерського району, разом із батьком та чоловіком заготовляла продовольство та фураж для відправки до партизанського загону. У її будинкові була явочна квартира, де збиралися члени підпільної групи, переховувалися партизани. Пекла для них хліб, прала й ремонтувала одяг, виготовляла господарське мило.

В особовому фонді письменника і краєзнавця Миколи Федоровича Богомоллова є справа з документами щодо бойового шляху евакошпиталю 1748, лікарі та медсестри котрого рятували військових у тилу, здавали кров для поранених.

Текст містить цікаві факти про жінок-патріотів Миколаївщини, котрі самовіддано наближали день перемоги.

Запропонував схвалити текст телепередачі та рекомендувати до оприлюднення на обласному телебаченні.

ВИРІШИЛИ:

1.1. Схвалити текст телепередачі «Жінки на війні» та рекомендувати до оприлюднення на обласному телеканалі «Миколаїв».

2. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що до 71-ї річниці дня звільнення м. Миколаїв від нацистської окупації підготовлено текст радіопередачі «Насильне вивезення громадян Миколаївщини на примусові роботи до країн Західної Європи під час нацистської окупації».

Текст радіопередачі додається.

ВИСТУПИЛИ:

Чернова С.П. - заступник начальника відділу зберігання, обліку та довідкового апарату.

Виступаюча зазначила, що текст радіопередачі містить відомості про документи, котрі містять інформацію про вивезення окупаційною владою мешканців Миколаївщини на при-

мусові роботи (фільтраційні справи та картки, які надійшли з Управління СБУ у Миколаївській області, списки вивезених у документах Миколаївської обласної комісії з обліку збитків та злодіянь, вчинених нацистами під час окупації та сільських Рад, а також у документах облвиконкому, котрий опікувався тими, хто повернувся на батьківщину, є твори учнів шкіл Миколаєва, у котрих вони описували свої поневіряння під час вивезення або спроб його уникнути та інші), визначення поняття «остарбайтер», є інформація про введення загальної трудової повинності та роботу бірж праці, де мало реєструватися працездатне населення. Також у тексті викладено відомості про спроби молоді уникнути вивезення (завдання собі травм і поранень, що призводили до каліцтва), про нелюдські умови транспортування до місця роботи та праці на чужині, репатріацію після звільнення (проходження фільтрації, працевлаштування, надання державної допомоги).

Запропонувала схвалити текст радіопередачі та рекомендувати до оприлюднення на обласному радіоканалі «Бузька хвиля».

ВИРШИЛИ:

2.1. Схвалити текст радіопередачі «Насильне вивезення громадян Миколаївщини на примусові роботи до країн Західної Європи під час нацистської окупації» та рекомендувати до оприлюднення на обласному радіоканалі «Бузька хвиля».

3. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання документів на 2015 рік підготовлено документальну он-лайнкову виставку «До 115-річчя створення Миколаївського імператорського музичного училища (нині Миколаївське державне вище музичне училище)».

Експозиційний план виставки додається.

ВИСТУПИЛИ:

Пікуль Г.Б. – заступник директора - начальника зберігання, обліку та довідкового апарату, головного зберігача фондів.

Виступаючий зазначила, що 1892 року у м. Миколаїв було відкрито відділення Російського музичного товариства та музичні класи при ньому. 1900 року на базі музичних класів було відкрите музичне училище. У державному архіві Миколаївської області зберігаються документи Миколаївського музичного училища за 1932-1941 та 1959-1998 роки. До експозиційного плану виставки включено 41 документ за 1936-1998 рр.: штатні розписи, акти ревізії фінансової діяльності, відомості про кількісний склад викладачів та учнів училища, проведення іспитів та випуск студентів, про роботу бібліотеки та їдальні, звіти про роботу училища за різні роки, списки керівників закладу, програми концертів, підготовлених студентами тощо.

Запропонувала затвердити експозиційний план виставки та рекомендувати до оприлюднення на офіційному веб-сайтові держархіву.

ВИРШИЛИ:

3.1. Затвердити експозиційний план документальної он-лайнкової виставки «До 115-річчя створення Миколаївського імператорського музичного училища (нині Миколаївське державне вище музичне училище)» та рекомендувати для оприлюднення на офіційному веб-сайтові держархіву.

4. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання документів на 2015 рік підготовлено текст публікації «3 історії діяльності правління

Новобузького просвітницького товариства», котру планується розмістити на офіційному веб-сайтові держархіву області.

Текст публікації додається.

ВИСТУПИЛИ:

Левченко Л.Л. – директор держархіву області, д.і.н.

Виступаюча зазначила, що публікація містить історію створення та діяльності просвітницького товариства у м-ку Новий Буг Херсонського повіту Херсонської губернії. Основною метою організації було влаштування та утримання навчальних закладів у містечку.

Товариство вишукувало кошти на будівництво та ремонт шкільних приміщень, укладало угоди з майстрами з виготовлення шкільних парт, сплачуючи за їхню роботу, назначало плату за навчання, звільняючи від оплати учнів з незаможних родин. До батьків, які не оплачували навчання своїх дітей, до суду подавали позови. Також від батьків дітей товариство вимагало сплату обов'язкових членських внесків. До обов'язків освітнього товариства входило запрошення викладачів для роботи в училищі, виплата їм заробітної плати за рахунок прибутків від сплати учнями за навчання та внесків правління освітнього товариства. Товариство організувало сніданки для учнів, закуповувало дрова для опалення навчального закладу, за окрему плату організувало уроки рукоділля для учнів.

Новобузьке освітнє товариство стало засновником та утримувачем приватного училища 2-го розряду змішаного типу з курсом урядових прогімназій, а також за власний кошт відкрило 4-класну жіночу прогімназію.

Публікація має зацікавити дослідників освітніх установ Миколаївщини дорадянського періоду.

Запропонувала схвалити текст публікації та рекомендувати до оприлюднення на обласному телебаченні.

ВИРІШИЛИ:

4.1. Схвалити текст публікації «З історії діяльності правління Новобузького просвітницького товариства» та рекомендувати до оприлюднення на офіційному веб-сайтові держархіву.

5. СЛУХАЛИ:

Мельник М.О. – начальника відділу інформації та використання документів.

Доповідач зазначила, що відповідно до плану роботи відділу інформації та використання документів на 2015 рік підготовлено фотодокументальну он-лайн виставку «З історії театрального мистецтва у м. Миколаїв (до 165-ї річниці створення першого театру у місті)».

Експозиційний план виставки додається.

ВИСТУПИЛИ:

Колесник Н.А. - заступник директора держархіву з основної діяльності.

Виступаюча зазначила, що у другій половині XIX ст. театральне мистецтво посідало важливе місце у культурному житті Миколаєва. Враховуючи потреби мешканців міста, 1840 р. І.В.Міллер пристосував власний будинок на розі вулиць Московська та Нікольська для театральних вистав. 1855 р. миколаївський купець Д.Л.Русінов на вулиці Різдваїної № 4 побудував спеціальне театральне приміщення. 1881 р. К.Монте на розі вулиць Різдваїна та Адміральська побудував третій театр у місті (нині – приміщення Миколаївського академічного художнього російського драматичного театру), яким керував 13 років. 1894 р. театр перейшов до іншого власника – Я.Я.Шефера, котрий 1898 р. перебудував його.

До 1917 р. у м. Миколаїв не було постійної театральної трупи, приміщення театрів здавалися в оренду гастролюючим артистам. Протягом останньої чверті XIX ст. – початку XX ст. у Миколаєві виступали такі корифеї української сцени як М.Л.Кропивницький, М.П.Старицький, І.К.Карпенко-Карий, М.К.Садовський, П.К.Саксаганський, М.Садовської-Барілотті, М.К.Заньковецька. Імена багатьох з них тісно пов'язані з Миколаївщиною: вони не

лише приїздили до нашого міста на гастролі, на території нашого краю народилися Микола Садовський, Панас Саксаганський та Марія Садовська-Барілотті. На Миколаївщині пройшли дитячі роки засновника першого українського професійного театру Марка Лукича Кропивницького.

До експозиційного плану виставки включено 40 документів з фондів дорадянського періоду: про збудування, улаштування та ремонт приміщень театрів, про проведення вистав у міських театрах, надання на це дозволів губернатором та міською поліцією, про умови постановки вистав українською мовою трупами М.К.Садовського та М.Л.Кропивницького, а також фото В.Комісаржевської, котра перебувала у Миколаєві на гастролях 1902 року, і будівлі Миколаївського міського театру.

Запропонувала затвердити експозиційний план виставки та рекомендувати до оприлюднення на офіційному веб-сайтові держархіву.

ВИРІШИЛИ:

5.1. Затвердити експозиційний план фотодокументальної он-лайнової виставки «З історії театрального мистецтва у м. Миколаїв (до 165-ї річниці створення першого театру у місті)» та рекомендувати для оприлюднення на офіційному веб-сайтові держархіву.

Голова

Л.Л.Левченко

Секретар

М.О.Мельник